

Tijdschrift

VAN HET EUROPEES GENOOTSCHAP
VOOR MUNT- EN PENNINGKUNDE

VOL. XXI (april 1971) N° 4

Tijdschrift: MOORS E.

Bijdrage: Beschermend lid : 300 fr. te storten aan
Lid : 200 fr.
LE MAIRE, P., 53 de Broquevillelaan, Brussel 15 of
op P.C.R. 8460.38 van het genootschap te Brussel of
via de Afdelingen

Nederlandse leden: briefwisseling aan MOORS, E.,
Oude Antwerpsebaan, 161, MECHELEN

Dit blad bevat in bijlage 10 bladzijden publiciteit van leden en catalogus

DE ALGEMENE VERGADERING VAN HET EUROPEES GENOOTSCHAP VOOR MUNT- EN PENNINGKUNDE

In aanmerking nemend :

Dat de numismatiek in hoge mate geïnteresseerd is in munten en penningen aller tijden.

Dat iedere namaak, bedoeld om een hedendaagse slag te doen doorgaan voor een oudere munt, krachtig moet bestreden worden.

Dat een oude namaak en inzonderheid een door een valsmunter vervaardigde munt met het doel deze in de omloop te brengen wel enigerlei historische waarde kan bieden, daarentegen zijn de namaaken van uit de omloop genomen munten van generlei historische waarde en dienen derhalve verbannen te worden.

Dat anderzijds, behalve in buitengewone gevallen waar het door economische factoren verrechtvaardigd is zoals dit het geval was met de Maria Theresia daalder, het herslaan van een ontmunt geldstuk, zelfs met gegergeld materieel en in de officiële muntwerkplaats

die de oorspronkelijke munt geslagen heeft, geen enkel historisch belang heeft.

Dat het een bron van schadelijke verwarring zou kunnen zijn, en ongelukkigerwijze reeds was, en dat het voor diegene, die er zich mede inlaten, niet te verrechtvaardigen voordelen brengt.

Dat het past zulke naslagen te verbannen of, op zijn minst, de verplichting op te leggen deze van onuitwisbare merktekens op een goed zichtbare en klare wijze met aanduiding van de aard van de naslag, te voorzien.

Dat deze stelregel niet enkel van toepassing moet zijn op munten als dusdanig, maar eveneens bij proeven, proefslagen, dubbelslagen enz...

— Gelast de beheerraad de aandacht van het openbaar gezag te vestigen op het ongebruikelijk karakter, om van oude numismatische stukken naslagen te maken en het te verzoeken alle reglementaire maatregelen te willen treffen dergelijke naslagen in de toekomst te verbieden, of tenminste voor te schrijven dat iedere naslag een onuitwisbaar en goed zichtbaar merkteken zou dragen dat op ondubbelzinnige wijze de aard van de namaak vermeldt.

— Besluit, behoudens ieder strenger reglement waartoe de plaatselijke afdelingen gemachtigd zijn uit te vaardigen op bijeenkomsten door hen belegd, de volgende minimale regels toe te passen voor het ganse genootschap :

1. Het is verboden ten toon te stellen, met het inzicht te verkopen, de moderne namaak van een munt, deze aan te bieden of te verhandelen tijdens een bijeenkomst van het genootschap.
2. Al wie te goeder trouw, met het inzicht te verkopen, een dergelijk vals stuk te koop aanbiedt of verhandelt moet, zodra hij er van verwittigd wordt, het stuk terugnemen en zo hij het reeds van de hand deed, de bedongen prijs ervan terugbetalen bij het eerste verzoek.
3. Een oud vals stuk mag slechts op de plateau's gelegd worden indien het van een opschrift « vals » of « faux » voorzien is. Indien het verhandeld wordt zonder voorafgaandelijk te zijn tentoongesteld op een plateau, moet de aandacht van de koper uitdrukkelijk gevestigd worden op de aard van het stuk en dit in bijzijn van ten minste twee getuigen, leden van het genootschap.
4. Een naslag, afkomstig van een officieel muntatelier, mag slechts op de plateau's aangeboden worden, nadat hij van het opschrift « naslag » of « refraappe » voorzien werd. Zo hij verhandeld wordt zonder voorafgaandelijk te zijn tentoongesteld op een plateau, dan moet de aandacht van de koper uitdrukkelijk gevestigd worden op de aard van het stuk en dit in bijzijn van ten minste twee getuigen, leden van het genootschap.

5. Deze regels zijn niet alleen van toepassing op munten, maar eveneens op proeven, proefslagen, dubbelslagen, enz...

— Gelast de beheerraad desgevallend de nodige maatregelen te treffen ter uitvoering van deze minimale regels.

— Gelast tevens ieder lid uit het genootschap te sluiten dat welbewust deze regels zou overtreden.

ALGEMENE VERGADERING VAN HET E.G.M.P. TE LA LOUVIÈRE

Datum : 13 juni 1971, vanaf 10,30 uur.

Lokaal : Hall du Théâtre Communal de La Louvière.

Dagorde :

- Verslag van de beheerraad.
- Verslag van de schatbewaarder.
- Bibliotheek.
- Ontlasting van de beheerraad door verkiezing van bestuursleden, andere dan afdelingsvoorzitters.
- Debat betreffende het vraagstuk van de « Refrappes » en het stemmen van een motie.

Middagmaal : rond 13 uur. Hotel du Théâtre Communal tegenover de vergaderzaal. Prijs : 220 fr. dienst inbegrepen zonder drank, inschrijving op PRK. 5.66 van « CRÉDIT COMMUNAL DE MONS, voor rekening van 20.64.68-1/57, van Cercle Numismatique La-louviérois, c/o de heer T. Vandenhouten.

Ruilbeurs : na de middag.

Réservatie van tafels à 25 fr. Aanvragen bij de heer E. Vandenhouten, Rue Infante Isabelle 37, 7071 Houdeng-Aimseries.

Zilveren penning : zoals ieder jaar wordt bij deze gelegenheid een penning geslagen. Prijs 200 fr.

Inschrijven bij de heer SPITAEELS, Rue Belle-vue 176, La Louvière.

MUNTENBEURS

De « **CERCLE NUMISMATIQUE LIÉGEOIS** » organiseert op zondag 9 mei in haar lokaal « Café de Paris », place de la République Française te Luik een **Ruilbeurs** van 10 uur tot 18 uur.

Reservatie der tafels is vastgesteld op 50 fr.

Ter plaatse is er gelegenheid iets te gebruiken.

BELGISCHE MUNTSLAGEN IN 1969 EN 1970

Dank zij de welwillendheid van de Heer Robert Vogelee, commissaris van de Munt, kunnen wij de volgende gegevens mededelen :

	1969	1970		
<i>Legende</i>	<i>Frans</i>	<i>Vlaams</i>	<i>Frans</i>	<i>Vlaams</i>
10 F	22.235.000	21.500.000	9.500.000	10.500.000
5 F	8.732.000	9.268.000	2.000.000	2.000.000
1 F	21.950.000	21.725.000	35.500.000	35.730.000
50 c	10.000.000	10.000.000	16.000.000	12.000.000
25 c	7.670.000	25.190.000	27.000.000	12.000.000

LUIKSE PIÉFORTS OF POIDS FORTS

De piéforts (stalen, proeven, patronen, bewijzen) worden in de werkhuizen aangewend om als model te dienen voor de stempelsnijders. Het zijn geen munten, ze vormen in feite een onderdeel van het gereedschap. Zelden zijn ze van hetzelfde metaal als dat van het geslagen stuk, het gebeurt dat ze veel groter zijn dan dit laatste. In Frankrijk waar werkhuizen verspreid zijn in de provincies komen ze veelvuldig voor. Met het in gebruik nemen van de balancierpers werd hun vervaardiging stopgezet.

De poids forts (stukken van zwaardere gewicht) zijn stukken geslagen op zwaardere muntplaatjes. Zij werden als gratificatie uitgereikt aan sommige personen. In de Nederlanden werden zij reeds geslagen vanaf Filip II, de gouden stukken werden geslagen met de stempels van de zilverstukken (gulden, dukaton, enz...) de zilveren zijn geslagen op muntplaatjes van dubbel gewicht en dikte, soms driedubbel en zelfs vijfdubbel. Uit de archieven der Nederlanden blijkt dat sommige dezer stukken als beloning werden uitgereikt aan enkele personen om hun medewerking bij het vervaardigen van een nieuw geldstuk.

Te Luik kent men 6 koperen stukken die piéforts (dubbelslagen) kunnen zijn (ch. 296, 365, 367, 557, 561 en 571) ; men vindt evenwel hieromtrent geen enkele aanduiding in de tekst. Men kent 5 zilverstukken van dubbel gewicht, die geen piéforts maar wel poids forts zijn (ch. 491, 641, 671, 676 en 678). Hierbij kan nog een daalder van Stavelot (ch. 9) gevoegd worden.

Deze stukken zijn zeer zeldzaam. Uit een tekst van 1614 weet men dat de officieren van de Munt en de leden van de rekenkamer dezelfde beloning als in Brabant ontvingen ter gelegenheid van het slaan ener nieuwe munt, de twee eerste stukken (ch. 491 en 641) kunnen hiervoor gediend hebben.

Men moet dus vermijden de piéfort te verwisselen met de poids fort. Zelfs in Frankrijk waren ze op geschiedkundig gebied moeilijk uit elkaar te scheiden.

GESCHIEDENIS VAN DE MUNT DOOR DE EEUWEN HEEN

Het schattentijdperk

De geruchten die het Romeinse rijk in eindeloze doodstrijd, gedurende drie eeuwen door elkaar schudden, schiepen een vreemd klimaat van voortdurende onzekerheid waar de meest tomeloze slemppartijen dienden om de plaatselijke vrees te verstikken. Zo haastten de Carthagers zich gretig naar de arena's om de gladiatoren elkaar te zien afslachten tijdens het hoogtepunt van de belegering van hun stad door de barbaren.

Bij gebrek aan koffers die veilig genoeg waren werd het de gewoonte wat men aan goud bezat — het goud dat de orgieën beheerste — aan de aarde toe te vertrouwen. Een veiliger schuilplaats bestaat er niet, op voorwaarde een nauwkeurig grondplan op te stellen en... het te bewaren. Want het nummer van een kluis is gemakkelijker te onthouden dan de coördinaten van een schat ergens onder de grond weggestopt.

De erwtjes van Caracalla

Uit de reeks schatten die men heden ten dage nog ontdekt blijkt dat onze Gallo-Romeinse voorouders eerder een kort geheugen hadden. Er gaat geen maand voorbij of er wordt een bergplaats ontdekt. Ieder van hen onthult ons een nieuw drama, brengt ons nieuwe details over de grote omwentelingen in het Westelijk Keizerrijk.

De spaarpot uit die periode zit over het algemeen niet erg diep, nauwelijks meer dan 80 centimeter. Hij bestaat uit vazen in gebakken aarde, dikwijls met een loden kapsule afgesloten. De muntstukken zijn er met zorg in geschikt. Een detail nog : moest U het geluk hebben één van die potten te vinden en moest deze slechts met muntstukken van hetzelfde type gevuld zijn, aarzel dan geen seconde om heel de omtrek onderste boven te keren ! U heeft misschien ook met een maniak te doen. In Montreuil-sur-Haine heeft een koppige boer in 1846 op de plaats Boquet achtereenvolgens vier van de vazen op vijftig meter van elkaar opgegraven. De eerste zat vol sestertii, de tweede vol denarii en de twee laatsten verborgen 2037 antoniniï : het gros van het fortuin.

Het laatste type munt ontsproot in 215 aan het brein van Caracalla, de keizer die nooit minder dan honderd duizend sestertii — hetzij een half miljoen van onze franken — uitgaf als hij vrienden te eten ontving. Men vertelt dat hij bij zekere groenten goudstukken liet opdienen ! Op die manier konden moeilijkheden met de schatkist niet lang uitblijven. Toen kreeg Caracalla een geniaal

idee. Hij ontwierp een systeem dat — op weinig tijd — in zijn kisten een fortuin deed vloeien dat even groot was als dat van al zijn onderdanen samen, en dit zonder dat ze er zich rekenschap van gaven. Hij schiep de Antoninianus.

Wettelijk was de nieuwe munt het dubbele van een denarius waard. En zij zou deze bij verplichting vervangen. Maar, en daar ligt het geniale, ze zou geen hogere legering hebben. Telkens men dus twee oude denarii uitwisselde voor één antoninianus, vloeide het gewicht aan zilver van een denarius in de keizerlijke koffers.

Deze vorm van affrogelarij wordt huichelachtig « Monetaire Hervorming » genoemd als ze door de staat gepleegd wordt. Ze ligt aan de basis van talrijke muntonttrekkingen.

Deze die niet voor onnozele hans wensten te spelen en weigerden aan de keizer een deel van hun fortuin af te staan, groeven hun munt in.

Hoe de lange broek de wereld veroverde

Om het tijdstip van ingraving van een schat te bepalen baseert men zich op de meest recente muntstukken die hij bevat en op de gebruiksgraad van dezen.

Wat de schat van Montreuil-sur-Haine betreft, dragen die jongste stukken de beeldenaar van Postumus. En het gebruik van bepaalde van die stukken laat veronderstellen dat ze op het einde van zijn regeringsperiode werden begraven.

Tien jaar vroeger had de troonsbestijging van Postumus, door zijn legioenen tot keizer uitgeroepen, overal in Gallië grote hoop doen ontstaan. Van eenvoudige afkomst was de keizer zelf een Kelt. Zonder dralen werd Treves als hoofdstad gekozen. Het was een versterking van de Trevieren, draaischijf tegen de Romeinse invallers. Er zijn in die stad nog talrijke vestingen die getuigen van het praalrijk. Verscheidene muntateliers waren er in werking, evenals in Colonia Agrippina, sindsdien afgekort tot Keulen. De graveerders van Treves waren merkwaardige vaklui. Hun produktie was overvloedig. Het is het hoogrood gezicht van een baardige en een beetje melancholische postumus dat de mooie goudstukken van die tijd siert. Achter deze weke trekken schulde nochtans de ervaring van de generaal die verscheidene overwinningen behaalde op de Germanen en de Saksen. Ongelukkig stierf hij in Mayence in 267, tijdens een muiterij, omdat hij zijn soldaten geen toelating gaf de stad te plunderen.

Het nieuws van dit onverwacht einde dat het keizerrijk ten prooi liet aan avonturiers zonder scrupules, was het signaal voor een algemeen ingraven van fortuinen. Iedere rijke werd voor één nacht grondwerker. De meeste schatten die in onze streken gevonden zijn

staan in verband met die woelige periode. In Belgisch Gallië telt men er al meer dan honderd.

Dank zij het dikwijls waardeloze metaal dat hij zonder ophouden uitgaf verzekerde Tetricus zich van de trouw van het leger en bande hij de anarchie. (Het is in die periode dat de ambachtslui van de muntateliers in staking gingen om een vermindering van arbeidsduur te krijgen). Omdat hij zijn rang van Gallisch keizer kracht wou bijzetten trok hij naar Rome om aanwezig te zijn bij de triomf van Aurelius. Hij wou de mooie Zenobia in gouden ketens geboeid zien voortgesleept worden. Zelfs voor die gelegenheid stemde Tetricus er niet in toe zijn tuniek en zijn lange broek voor een toga te verwisselen. Volgens de ginds bestaande mode was die kleding hoogst ongewoon: heel Italië schaterde. Maar wie laatst lacht... De lange broek is sindsdien al zeventien eeuwen zonder onderbreking in zwang geweest. En we zijn nog niet bereid naar de toga terug te keren. Waar zouden we dan onze pasmunt steken?

Chorus op de Theems

Op 21 september 1922 waren arbeiders steenbakkers van het Artesische dorpje Beaurains even buiten het dorp druk bezig klei op te graven. Plots stootte een hunner houwelen op een voorwerp dat brak bij de schok. Enkele ogenblikken later kwam een onschatbare schat te voorschijn. Hij was samengesteld uit juwelen, medailles en Gallo-Romeinse muntstukken.

Voor het nieuws van de ontdekking bekend was, voor men had kunnen tussenkomen was het grootste deel der waardevolle voorwerpen al verdwenen. Enkele geredde dokumenten maken het ons mogelijk terzelfdertijd een raming te maken van het uitzonderlijk belang van de schat en van de omvang van de ramp. Alles liet veronderstellen dat het hier ging om de keizerlijke schat die, op weg van Treves hier in allerijl werd in de grond gestopt in het begin van de vierde eeuw. Ten gevolge van welke onvoorziene omstandigheden?

Zo brengt iedere vondst voor de historicus een oogst inlichtingen over de gebeurtenissen in Gallië. In Beaurains vond men namelijk een heel mooi gedenkstuk. Het draagt op de rectozijde de buste van keizer Constantius, met baard en harnas. De soldaten hadden hem « Chlorus » gedoopt, wat ongeveer « Bleekgezicht » betekent: dit omwille van zijn vale gelaatskleur. Die bijnaam heeft hij door de eeuwen heen gehouden. In het raam van zijn tetrarchie schonk Diocletianus hem, samen met het keizerlijk purper, de regering over Gallië en de opdracht deze provincie in de Romeinse schoot terug te brengen. De Menapiër Carausius had zich daar immers tot keizer laten uitroepen. In het voorbijgaan notere men de partijdigheid van onze schoolboeken die hier vrolijk vier eeuwen Gallo-Romeinse

geschiedenis weggoochelen. Het was nochtans een der meest opwindende periodes uit onze geschiedenis.

In een reeks bloedige gevechten versloeg Chlorus de Gallische separatisten en joeg ze op tot over het kanaal. De keerzijde van onze medaille die tegenwoordig in Arras bewaard wordt, is een bevreemdend anachronistische verkorte uitgave van het tapijt van Bayeux. Niets ontbreekt erop: de boten — met hun voorsteven in de vorm van een drakenkop — geladen met soldaten in wapenuitrusting, de ingeschepte ruitery, de triomferende keizer, de lans in de vuist, de Theems, de vestingen en de torens van Londen, de overwonnene die zich nederig onderwerpt. Met acht eeuwen verschil hebben de twee enig gelukte ontscheping die Engeland gekend heeft, zich afgespeeld volgens een merkwaardig gelijkaardig scenario en in precies dezelfde koelissen.

Diocletianus en het Romeins communisme

De hervorming van de Britse Eilanden maakte deel uit van een heroprichtingsplan van het Romeinse Rijk. Dit was ontworpen door Diocletianus, afkomstig uit het huidige Joegoslavië. Hij begon met de schepping van een soort « sovjet » bestaande uit vier... keizers. Het was een soort collegiaal bestuur.

Hun eerste daad was het toenmalig monetair systeem volledig te hervormen. Men schafte de oude, versleten en gedevalueerde benamingen af. De sestertius ruimt de plaats voor de follis, nieuwe eenheid, en de denarius verdwijnt ten voordele van de argenteus. Het type der stukken wordt eenvormig voor heel het keizerrijk. Alleen een merkteken van de werkplaats laat nog toe hun afkomst te bepalen. De legering zal eindelijk gewaarborgd zijn.

Deze hervorming gaat samen met een strikte prijzenblokkering. De zwarte markt woedt. Een liter wijn mocht nochtans niet meer dan 25 frank kosten, haarsnijden kostte 90 frank en een kilo ossenvlees... 7 fr. Blokkering ook van de lonen die slechts uitzonderlijk 50 frank per dag beliepen. Nationalisatie van de nijverheid die voor de staat werkte — wagen- en munitiefabrieken — met strenge controle op het rendement. Het Romeins keizerrijk wordt ook de machtigste werkgever van de wereld en de eerste socialistische republiek van de geschiedenis.

Terzelfdertijd worden alle handelstakken en de private industrie steeds strikter gecontroleerd door een kittelorige administratie. De middenstand, in voortdurende teruggang wordt door buitensporige belastingen gewurgd. Belastingontduiking wordt streng gestraft. Diocletianus sticht zelfs een speciale brigade die belast is met het opsporen van belastingontduikers. Duizenden burgers trachtten de met barrikades en valstrikken afgezette grens te overschrijden om hun toevlucht te zoeken bij... de barbaren.

Anderen begroeven hun fortuin. En omdat zelfs de aarde als schuilplaats niet veilig genoeg meer was, vonden ze andere bergplaatsen voor hun bezittingen. Zo hebben in mei 1937 arbeiders die een garage aan 't bouwen waren op de Aarschotse steenweg te Lier tot hun verrassing in een boomstronk 4.000 keizerlijke muntstukken gevonden. De boom was in de vierde eeuw uitgehold. Hij was dus meer dan 1.600 jaar oud.

Ondertussen had Diocletianus zich teruggetrokken in zijn onmetelijk paleis te Split. Wat men er ook van moge denken, zijn diktatuur bracht het Romeins Keizerrijk uitstel van executie. Zo kon er nog iemand anders van genieten: Constantinus. Een bastaard, gesproten uit Chlorus en een herbergmeisje afkomstig uit Klein-Azië, zou de wereld regeren en de « vader van het Christianisme » worden.

Overgenomen van het maandelijks tijdschrift IBF, n° 27, 1968.

PUBLIKATIE VAN DE LEDENLIJST

Volgens gewoonte zal eerlang opnieuw de lijst verschijnen van de leden met de specificatie van hun verzamelgebied.

Om een juiste opgave te verkrijgen worden de leden verzocht, op een briefkaart, op te geven welke eventuele veranderingen of missingen zij hebben vastgesteld.

Zij dienen ook hun adres te verifiëren bij de ontvangst van het maandblad.

Voor deze verificatie verwijzen wij naar de laatst verschenen lijsten van 1970.

De volgende lijst zal hernomen worden op de reeds verschenen opgave.

Diegenen die graag een verandering zien aangebracht, of nog niet vermeld hebben welke verzameling hun bezit bestrijkt, worden verzocht te schrijven aan de Heer P. le Maire, de Broquevillelaan, 53 te 1200 Brussel.

N. B. De leden worden er aan herinnerd dat alleen brieven naar de redactie worden gezonden in verband met het maandblad, voor de rest dient men zich te wenden tot de plaatselijke voorzitters.

DE REDAKTIE

LETTERS EN MERKEN VAN MUNTATELIERS VAN GANS DE WERELD

I-K Gratz (*HDRR*) 1765-1767.

IK-SC Wenen (*Oostenrijk*) uitsluitend 1767 (fout: in plaats van IC-SK).

IMH Wenen (*HDRR*) 1680-1786.
IP St-Veit (*HDRR*) 1699-1717.
IR St-Veit (*HDRR*) 1679-1689.
IS St-Veit (*HDRR*) 1631-1657.
IsM Ihora (*Rusland*).
IW Gratz (*HDRR*) 1669-1671.
IZS Wenen (*Oostenrijk*) 1761-1765.
I Ilcussia (*Polen*) 1600.
I.B. Warschau (*Polen*) 1811-1830.
I-C en wapens Plan (*departement Schlick*) 1627-1640.
I.E.G. Dresden (*Saxen*) 1779-1804.
I.G. Earl d'Aran (*Schotland*) 1517-1519 ; 1553-1554.
I-I. Elbing (*Thorn*) 1630-1639.
I-I Thorn (*Thorn*) 1630-1639.
ILD Lerida (*Spanje*) 1809.
I-S Warschau (*Polen*) 1811.
ITOR Tortosa (*Spanje*) 1808-1811.
J Hamburg (*Duitsland*) 1873 tot heden.
J Jubia (*Spanje*).
J Surabaya (*Nederlands Oost-Indië*) 1837-1839.
K Bordeaux (*Frankrijk*) 1539-1878.
K Goerz (*Gorizia*) 1733-1802.
K King's Norton (*Oost Afrika*) 1914.
K Kormoczbanya (*Hongarië-Transylvanië*) 1767-1776.
K Krain-Carniola (*HDRR*) 1623-1624.
K Kremnitz (*Oostenrijk*).
K Wenen (*HDRR*) 1774-1780.
KB Berlijn (*Italië*) 1894.
KB Kormoczbanya (*Hongarië-Transylvanië*) 1632-1765 ; 1848 ; 1868-1918.
KB of K.B. Kremnitz (*Oostenrijk, HDRR*) 1703-1715 ; 1718-1780 ; 1848.
KM Kaschau (*Hongarië-Transylvanië*) 1763-1765.
KM Kolyvan (*Siberië*).
(KM) Kuttenberg (*HDRR*) 1702.
KN King's Norton (*Engeland en meerdere andere landen*) 1910 tot heden.
KN Krain-Carniola (*HDRR*) 1623-1624.
K-O Kolosvar (*Transylvanië*).
K-S Kis-Selyk (*Transylvanië*).
KV Klausenburg (*Hongarië-Transylvanië*) 1705.
K Krakau (*Polen*) 1601-1605.
K Londen (*Engeland*) 1547-1549.
K St-Gallen (*St-Gallen*) 1810-1817.
L Bayonne (*Frankrijk*) 1539-1837.
L Lahore (*Indië*) omstr. 1943-1945.

L gekroond Rijsel (*Frankrijk*) 1686-1693.
L Lima (*Peru*).
L Lissabon (*Portugal*).
L Londen (*Engeland*).
LA Laon (*Frankrijk*).
L.A.B. Hannover (*Hannover*) 1819.
LANDI Lucca (*Hertogdom Lucca*) 1833-1838.
LAVY Private Munt te Turijn van Vittorio Paroletti (*Subalpijnse republiek*) 1800-1801.
L.B. Hannover (*Hannover*) 1819-1824.
LB Lissabon (*Portugal*).
LISBOA Lissabon (*Portugal*).
LL Rijsel (*Frankrijk*) 1685.
LM Monogram Lima (*Peru*).
LR Lima (*Peru*).
LS + hamer Florence (*Etrurië*) 1803-1807.
L Lobzenica (*Polen*) 1626.
.L. Lublin (*Polen*).
LA PAZ La Paz (*Bolivië*) 1853-1858.
LERIDA Lerida (*belegerd Lerida*) 1809.
LIMA Lima (*spaans Amerika-Peru*) 1659 tot heden.
LMA Monogram van Lima (*spaans Amerika*) 1751-1772.
M Dantzig (*Danzig*) 1808-1812.
M Glogau (*HDRR*) 1621.
M + streep Gratz (*HDRR*) Styrië-1648-1649.
M gekroond Madrid (*Spanje*).
M Manila (*Philippijnen*) 1920-1942.
M Maranhao (*Brazilië*) 1834-1835.
M Medellin (*Colombië*).
M Mediasch (*Transylvanië*).
M Melbourne (*Australië-Engeland*) 1872-1931.
M Mendoza (*Argentinië*) 1823-1824.
M Mexico (*Mexico*) 1535-1542.
M Milaan 1786-1875.
M Milmanda (*Portugal*).
M Minas Gerais (*Brazilië*) 1810-1828.
M Moskou (*Rusland*) 1701-1775.
M Salzburg (*HDRR*) 1803-1806.
M Toulouse (*Frankrijk*) 1539-1837.
M-A Malaga (*Portugal*).
Ma Manila (*spaanse Philippijnen*).
MA verbonden Marseille (*Frankrijk*) 1786-1858.
MACER Macerata (*romeinse Republiek*) 1798-1799.
MB verbonden Birmingham (*Mombasa*).
MB Brieg (*HDRR-Silezië*) 1693-1697.
M-BN Milaan (*Italië*) 1861-1875.

M.C. Monaco.
M-C Kaschau (*Transylvanië*).
M-C Cibinium of Hermannstadt (*Transylvanië*).
MD verbonden Madrid (*Spanje*) 1616-1628.
M-E Mozambique.
MF-MF Olmutz (*HDRR*) 1626-1633.
MH St-Veit (*HDRR*) 1624-1625.
MH Wenen (*HDRR*) 1680-1736.
MI + eend Onzekere munt (*Silezië*) omstr. 1637-1657.
MI Milmanda (*Portugal*).
MM Monogram Mantua (*Oostenrijk*) 1796.
MM Moskou (*Rusland*).
MM Munkacs (*Hongarië-Transylvanië*) 1705-1706.
MM Wenen (*Oostenrijk*) 1680-1694.
MMW Breslau (*Silezië*) 1694.
Mo Mexico (*Mexico*) 1542 tot heden.
MS Mediasch (*Hongarië*) (*Transylvanië*) 1627.
(MV) Praag (*HDRR*) 1688-1694.
MW of **MWB** Warschau (*Rusland*) 1834-1857.
M:X Mexico (*Mexico*) 1733.
Mxo Mexico (*Mexico*) 1679-1712.
M Madrid (*Spanje*) 1597-1663 ; 1704-1726.
MA Monogram Madrid (*Spanje*) 1689-1699.
MAE Monogram Lima (*spaans Amerika-Peru*) 1772-1824 ; 1828-1855.
MAIORICA Palma de Majorca (*Spanje*) omstr. 1580-1723.
MEDELLIN Medellín (*Colombië*) 1862-1888.
.MH. of **M-H** Bromberg (*Polen*) 1670-1673.
N Montpellier (*Frankrijk*) 1539-1794.
N Napels (*Italië*) 1681-1867.
N in een kring Nikolsburg (*HDRR*) 1627-1628.
N Norwich (*Engeland*) 1696-1697.
N op **VOC** Negapatnam (*hollands Indië*).
NB of **N.B.** Nagybanya (*Oostenrijk, Hongarië, Transylvanië*) 1702-1851.
N op **IV** Negapatnam (*hollands Indië*).
N-NB Napels (*Italië*) 1861-1867.
N-E Nagy-Enyed (*Transylvanië*).
NG Guatamala 1776-1822, 1825-1862.
NR Bogota (*Colombië*) 1656-1722 ; 1772-1811.
NR Leon (*Nicaragua*).
No-Ro of **N-R** Bogota (*Colombië*) omstr. 1621-1771.
O Clermont (*Frankrijk*) 1572, 1591-1594, 1610-1772.
O Moulins (*Frankrijk*) 1549-1555.
O New-Orleans (*USA-Youisiana*) 1838-1861, 1879-1909.
O Oaxaca (*Mexico*) 1858-1893.

O Oravicza (*Oostenrijk - HDRR*) 1812-1816.
O Riom (*Frankrijk*) 1555-1591, 1594-1772.
O St-Pourzain (*Frankrijk*) 1539-1549.
Oa Oaxaca (*Mexico*) 1858-1893.
OERTEL Oertel, Private Munt (*Berlijn*) fantasiegeld - Duitsland - China.
oF Dresden (*Saxen-Polen*) 1734-1764.
oFERRAL Dresden (*Saxen-Polen*) 1734-1764.
O.H.K. Hamburg (*Hamburg*) (*Vrijstad Hamburg*) 1761-1805.
OM verbonden Straatsburg (*Italië-Spanje*).
OM + ster met 8 armen Oeschger-Mesdach, privaat geld te Barcelona (*Spanje*) 1868-1870.
O-O Diu (*portugees Indië*).
O.S.R.N. Zacatlan (*Mexico*) 1812-1813.
OX Oxford (*Engeland*) 1642-1646.
OXA Oaxaca (*Mexico*) 1813-1814.
OXON Oxford (*Engeland*) 1644.
O gekroond tussen zuilen Oaxaca (*revolutionair Oaxaca*) 1812.
OAXACA Oaxaca (*revolutionair Oaxaca*) 1812.
ONATE Onate (*Spanje*) 1875. Carlistische munt.
P in kring Ancona (*Pauselijke staten*) 1512.
P Dijon (*Frankrijk*) 1539-1772.
(P) Londen (*Engeland*) 1643-1644.
P Oporto (*Portugal*) 1712-1722.
P Palma (*Majorca*).
P Pernambuco (*Brazilië*).
P Perth (*Australië-Engeland*) 1899-1931.
P Perugia (*romeinse republiek*) 1799.
P Philadelphia (*Nederland, Curaçao en andere landen*).
P Philadelphia (*USA-Pensylvanië*) 1942-1945.
P Popayan (*Colombië*) 1772-1820.
P Port-au-Prince (*Haïti*).
P Praag (*Oostenrijk-Bohemen*) omstr. 1761.
P op **VOC** Pulicat (*hollands Indië*).
PB Ensisheim (*HDRR*) 1601-1629.
PI Gratz (*HDRR*) 1712-1756.
Pi San Luis Potosi (*Mexico*).
PISIS Florence (*Etrurië*) 1803-1806.
PL Londen (*Australië*) 1951.
(PM) Praag (*HDRR*) 1694, 1710-1711.
PN Popayan (*Colombië*) 1758-1771.
PO Oporto (*Portugal*).
PORT Oporto (*Portugal*).
P.P. Pampeluna (*Spanje*).
P versierd met kruis Oporto (*Brazilië*) 1693-1699.
PR Praag (*Oostenrijk-Bohemen*) 1746-1762.

PS St-Veit (*HDRR*) 1625-1628.
PS-IK Praag (*HDRR*) 1773-1780.
PTS Monogram Potosi (*Bolivië*) 1767-1825 ; 1834-1841.
PW Pressburg (*Oostenrijk*) 1710-1718.
P Pamplona (*Spanje*) 1651-1658 ; 1788-1855 (deze laatste met de wapens van Navarra).
P Parma 1858.
P Posen (*Polen*) 1600-1609.
P Potosi (*spaans Amerika*) omstr. 1555-1773.
PASCO Pasco (*Peru*) 1844 ; 1855-1857.
PC belegerd Pontefract (*Engeland*) 1648.
PHILA USA Philadelphia (*meerdere landen*).
PL Lima (*spaans Amerika*) 1565.
PM Manilla (*lepra kolonie*) 1920-1930.
Q Châlons-sur-Saone (*Frankrijk*) 1539-1700.
Q Narbonne (*Frankrijk*) 1700-1710.
Q Perpignan (*Frankrijk*) 1710-1837.
Q Weissenfels (*duitse staten*) 1686.
QUITO Quito (*Ecuador*) 1833-1862.
R Avignon (*Frankrijk*).
(R) Londen (*Engeland*) 1644-1645.
R Londen (*Frankrijk*) 1815 - uitsluitend goudstukken van 20 Frank.
R Nîmes (*Frankrijk*) 1655-1658.
R Orléans (*Frankrijk*) 1700-1794.
R Rio de Janeiro (*Brazilië - eilanden St. Thomas en Princes - Angola*) 1765-1777 ; 1811-1834.
R gekroond Rome (*Frankrijk*) 1812-1814.
R Rome (*Italië*) 1870 tot heden.
R Rome (*Pauselijke staten - Vatikaan - San Marino - Albanië*).
R St-André-de-Villeneuve (*Frankrijk*) 1539-1654 ; 1659-1699.
RA Rioja (*Argentinië*) 1824-1826.
R en lelie Gand (*Frankrijk*) 1815.
RIOXA Rioja (*Argentinië*) 1821-1823.
R Rioja (*Argentinië*) 1842-1843.
ROMA Rome (*romeinse republiek*) 1800.
RONCIGLION Ronciglione (*romeinse republiek*) 1799.
RONNC Ronciglione (*romeinse republiek*) 1799.
S Gunzburg (*HDRR*) 1762-1780.
S Hall in Tirol (*HDRR*) 1765-1780.
S Hannover (*Hannover*) 1839-1844.
S Helsinki (*Finland*) 1917 tot heden.
S Reims (*Frankrijk*) 1690-1772.
S heilig zweetdoek Reims (*Frankrijk*) 1679-1690.

S San Francisco (*USA-Californië*) 1856-1955.
S San Francisco (*Australië - Fiji - Nederlands Oost-Indië en andere landen*).
S Santiago (*Chili*).
S Schmollnitz in Slowakijë (*Oostenrijk*) 1763-1816.
S Schmollnitz in Slowakijë (*Galicië - Lodomeria*) 1774.
S Sevilla (*Spanje*) 1556-1850.
S Solcure (*Helvetische republiek*) 1798-1801.
S Sydney (*Australië - Engeland*) 1871-1926.
S Troyes (*Frankrijk*) 1539-1679.
S gekroond Troyes (*Frankrijk*) 1679-1690.
SA Pretoria (*Engeland*) 1923-1932.
« SA » Munt van het kasteel Sandsfoot (*Engeland*) 1644 - soms wel munt van Salisbury genoemd.
S-B Schassburg (*Transylvanië*).
S.B. Thorn (*Thorn in 1/4 ogne*) 1764-1768.
SC Gunzburg (*HDRR*) 1765-1774.
SD Santo Domingo (*spaans Amerika*).
SE Santiago del Estero (*Argentinië*).
SE Sevilla (*Spanje*).
SF Gunzburg (*HDRR - Oostenrijk*) 1775-1780. Dit be-roemde merkteken bevindt zich onder de beeldenaar van de Maria Theresia daalder, en deze wordt de dag van vandaag nog geslagen. Men vindt ook deze letters op de munten van Wenen, Londen, Rome, Brussel, Bombay, Parijs en nog andere steden.
SF Gunzburg (*Oostenrijk - HDRR*) 1789-1797?
SH Gratz (*HDRR*) 1664-1666.
SHS Breslau (*Silezië*) 1667-1683.
SK Wenen (*HDRR*) 1774-1780.
S.K.-P.D. Kremnitz (*Oostenrijk*).
SLP San Luis Potosi (*Mexico*) 1863.
SM St Petersburg (*Rusland*) 1796-1801.
SM Santa Marta (*Colombië*).
S-M-O-M versierd met een maltezer kruis - Munt van de Orde van Malta te Rome (*Souvereine militaire orde van Malta*) 1965 tot heden.
SO (S er boven op) Santiago (*Chili*) 1751 tot heden.
SOHO Privaat geld van Mathew Boulton te Birmingham (*Engeland, Bahamas, Monneron Tokens, enz...*) 1788-1806.
SP St-Petersburg (*Rusland*) 1798-1800.
SP Sao-Paulo (*Brazilië*) 1825-1832.
SPB St-Petersburg (*Livonië - Estland*) 1757.
SPB St-Petersburg (*Rusland*) 1736-1917.
S-S Praag (*HDRR*) 1765-1773.
ST Monogram van Stockholm (*Zweden*) 1945-1959.

- S-V   Szeben-Varos (*Transylvanië*).
 S   Dantzig (*Dantzig*) 1733.
 S   Londen (*Engeland*) 1544-1547.
 S (gekroond tussen zuilen) Sombretere de Vargas (*revolutionair Mexico*) 1810-1812.

(vervolgt)

HOEKJE VAN DE VERZAMELAAR

Unieke kans voor verzamelaars...!

TE KOOP:

Verzameling Congolese munten

134 munten van de Onafhankelijke staat Congo, Belgisch-Congo, mandaatgebieden Ruanda-Urundi, Demokratische Republiek Congo, Katanga, Rwanda en Burundi met zeldzame stukken. Verschillende data.

Bijhorende kataloog over Congolese munten (auteur: F. Morin).

Verzameling Congolese bankbiljetten

88 verschillende bankbiljetten, waarvan enkele zeer zeldzame en overdrukte biljetten van de staten hierboven aangehaald.

Bijhorende zelf ontworpen kataloog over deze bankbiljetten, met foto's en fotokopijen, zeer gedetailleerde beschrijvingen, specimen van handtekeningen, enz. (142 blz.).

Verzameling Belgische bankbiljetten

112 verschillende bankbiljetten, met verkeerd gedrukte, zeldzame en zeer zeldzame, en zelfs nog gangbare biljetten. Verzameling van 1900 tot heden. Foto's en fotokopijen van ontbrekende biljetten.

Bijhorende kataloog over belgische bankbiljetten (auteur F. Morin) aangevuld met fotokopijen en aantekeningen, verbeteringen, enz.

De verzamelingen worden in hun geheel verkocht en geen stukken of biljetten afzonderlijk.

Prijsofferterte: voor iedere verzameling afzonderlijk, richten aan: G. CALLEWAERT, Boterlaarbaan 181, 2100 Deurne Z.

Verzameling te bezichtigen na schriftelijke of telefonische afspraak. Telefoon (vragen naar Callewaert): 03/36.92.09

Wens te kopen:

Nederland, 3-guldenstukken, guldens en halve guldens WILLEM I. Aanbiedingen aan: F. HAVERMAN, Baronielaan 135, BREDA (Nederland).